

● نامه به سردبیر

تأثیرات روانشناختی مأموریت‌های بلندمدت هوا - فضا، سطحی و زیر سطحی

*محمدرضا کاظمی^۱، کامیاب علیزاده^۲، علی نیک سیرت^۲

کلمات کلیدی: عوامل روانشناختی، طب هوا-فضا، طب زیر سطحی

(سال پانزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۲، مسلسل ۴۳)
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۶/۳۰

ابن سینا / اداره بهداشت و درمان نهاجا
تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۴/۲۹

۱- استادیار، تهران ایران، دانشگاه علوم پزشکی آجا،
گروه روانپزشکی (* مؤلف مسئول)
۲- پزشک پژوهشگر، تهران، ایران، اداره بهداشت و درمان
نهاجا، مرکز تحقیقات

دنبال مأموریت‌ها گزارش شده است اما مواردی همچون اختلال در خواب، کاهش سطح انرژی، اشکال در تفکر و خلق و اشکال در روابط بین فردی به‌طور شایع‌تری گزارش شده است. این مأموریت‌ها نشانه‌های وابسته به استرس همچون اضطراب، افسردگی، خشم و بی‌خوابی تا ۴۰٪ افزایش می‌یابد [۲].

مأموریت‌های طولانی‌مدت در محیط‌های محصور و کم جمعیت همچون فضای زیر دریایی، ناو جنگی و به خصوص فضاپیما، اختلالات روانشناختی را در سه حیطه‌ی اختلالات فردی، بین فردی و سازمانی به دنبال خواهد داشت. دوری از دوستان و خانواده، تأخیر در اتمام مأموریت برخلاف برنامه‌ی قبلی، قطع ارتباط با زمین، کاهش ارتباطات کلامی و رودررویی بین فردی همگی می‌توانند زمینه‌ساز چنین مشکلاتی باشند [۳].

زندگی در محیط‌های بسته و محصور شانس ۴ دسته مشکل روانشناختی فردی را افزایش می‌دهد: نقص در عملکردهای ذهنی (اشکال در توجه و تمرکز، اشکال در یادگیری و توهّم)، کاهش انگیزه‌مندی، اشکالات جسمی چون اختلال در خواب، سردرد و بی‌خوابی، اختلال در خلق و روحیه‌ی فرد.

تغییرات اجتماعی که در یک گروه ایزوله در یک محیط محدود اتفاق می‌افتد شامل سه مرحله است:

یک رابطه‌ی باز و آزاد بین افراد که نهایتاً منجر به شناخت علائق مشترک و همچنین اختلاف سلیقه‌ها می‌شود.

در مرحله‌ی بعد بر اساس تمایلات همسوی سیاسی، اعتقادی، فکری، یک یا چند گروه کوچک شکل می‌گیرد.

در طول زمان تنش‌های زیادی بین این گروه‌های کوچک و افرادی که در هیچ گروهی جای نگرفته‌اند، رخ می‌دهد. این تنش‌ها می‌تواند در انجام وظایف محول شده به گروه اختلال ایجاد کند [۴].

در نتیجه‌ی تغییرات فردی و بین فردی فوق، توانایی هدایت و رهبری گروه به عنوان یک واحد یک‌پارچه از بین خواهد رفت و منجر به نقص در عملکرد تیمی و کاهش ملاحظات اخلاقی در بین افراد می‌شود و این آغازی بر چالش‌های سازمانی است [۵].

اختلالات فردی (از جمله استرس، افسردگی، کاهش تمرکز و اختلالات خواب،...) از یک سو و تنش‌های بین فردی و سازمانی از

ایران کشوری است که دارای گسترش جغرافیایی زیاد، صاحب مرزهای زمینی - هوایی و آبراه‌های سوق الجیشی بسیاری است که حراست از آنها امری اجتناب ناپذیر و ضروری است. لذا حضور مقتدرانه نیروهای نظامی در مرزها و حتی فراسوی آنها در راستای تأمین صیانت از منابع و منافع ملی موجب شده است تا روند مأموریت‌های نظامی در مقایسه با گذشته، گستره و تعداد مأموریت‌های نظامی، زمان و فواصل بین مانورهای درون مرزی و برون مرزی، نوع و مدت اجرای مأموریت‌ها و عملیات‌های گوناگون نظامی افزایش یابد. از طرفی با تکیه بر چشم انداز و نیز موفقیت ایران در راهیابی به عرصه فضایی انتظار می‌رود که تربیت نیروهای متخصص هوا - فضایی برای مأموریت‌های آینده انتظاری دور از ذهن نباشد [۱].

پرسنل نظامی به علت مأموریت‌های ویژه و تجربه‌ی استرس زیاد، احتمال مواجهه با مشکلات روان شناختی بیشتری نسبت به سایر مشاغل دارند. فشار روانی شغلی که در نتیجه‌ی مأموریت‌های دشوار و طولانی، قوانین سخت، وجود خطر آسیب جسمی مادام العمر، اسارت در بند دشمن و حتی مرگ بر نظامیان تحمیل می‌شود، مهم‌ترین عامل در بالا بردن میزان این احتمال است. شرایط دشوار جنگی (زندگی در سرما یا گرمای جان فرسا، زندگی در ارتفاعات، زندگی در میان آلودگی‌های صوتی و ...) به خصوص در جنگ‌های بلند مدت منجر به خستگی، بی‌خوابی، افسردگی، آسیب‌های ناشی از استرس و حملات هراس و ... می‌شود. از این رو روانشناسان نظامی نقش پر رنگی در کاهش عوامل نامطلوب فوق و افزایش سلامت روانی رزمندگان و افزایش کارایی آنان دارند. به دلیل اهمیت مأموریت‌های نظامی، انتخاب پرسنلی که به این مأموریت‌ها اعزام می‌گردند همواره مورد توجه زیادی بوده است. گرچه موارد جدی از اختلالات روانپزشکی هم چون افسردگی، اضطراب، روان پریشی، اختلالات روان تنی و تغییر شخصیتی به

ابزارهای روان‌سنجی موجود، ایجاد آمادگی در افراد و آشناسازی آنان با مشکلات بالقوه‌ی پیش رو در شرایط مأموریتی، ضروری به نظر می‌رسد و منطقی است که این مهم در برنامه‌ی آموزشی افراد گنجانده شود.

سوی دیگر بر توانمندی پرسنل مأموریتی تأثیر گذاشته و در نتیجه از میزان موفقیت نهایی خواهد کاست. با توجه به اینکه اختلالات مذکور در بازه‌ی زمانی طولانی و در محیط‌های بسته اجتناب ناپذیر است لذا علاوه بر دقت در انتخاب مناسب پرسنلی بر اساس معاینه و

References

1. Zarei E, Abhari A. Psychological effects of long term army naval missions on their families; a qualitative study. *Iranian Journal of Military Medicine*. 2012;14(2):113-121.
2. Palinkas LA. Psychosocial issues in long-term space flight: overview. *Gravitational and space biology bulletin : publication of the American Society for Gravitational and Space Biology*. 2001;14(2):25-33.
3. Suedfeld P, Steel GD. The environmental psychology of capsule habitats. *Annu Rev Psychol*. 2000;51:227-253.
4. Palinkas LA, Browner D. Effects of prolonged isolation in extreme environments on stress, coping, and depression. *Journal of applied social psychology*. 1995;25(7):557-576.
5. Sandal GM, Vaernes R, Ursin H. Interpersonal relations during simulated space missions. *Aviat Space Environ Med*. 1995;66(7):617-624.

The psychological effect of aerospace, marine and submarine long-term missions

*Kazemi MR¹, Alizadeh K², Nicksirat A²

**Keywords: Psychological Factors, Aerospace Medicine,
Submarine Medicine**

1. Assistant Professor, Department
of psychiatry, AJA University of
Medical Sciences, Tehran, Iran

(*Corresponding author)

2. Research Assistant, IRIAF Health
Administration, Tehran, Iran